

VRAN

27.8.-28.8.2011.

Iz Ploča smo krenuli u osam i dvadeset. Ja vozim, do mene sjedi Tiho, a iza su Ljerka i moja Meri. Idemo osvojiti Velik Vran(2074 m) najveći vrh Vran planine. Put nam je poznat od prošle godine pa nisam puno kukao što sam zaboravio ponijeti auto kartu. Na graničnom prijelazu Mali Prolog ulazimo u Bosnu i Hercegovinu, nastavljamo prema Ljubuškom pa lijevo prema Grudama , odakle smo se dobrom cestom uputili u Posušje. Tu su naše ženske pogledale modne novitete u Kruni mode,a mi , Tiho i ja, otišli na kavu. Zanimljivo je što uz kavu daju dvije vrećice šećera pa predviđam brzu propast kafića u Posušju, ili će im nestati kesica ili će doktori ljudima zabraniti slatko zbog prekomjerne upotrebe šećera. Uz staru crkvu koja se trenutno obnavlja, i nove, koja se još gradi, put vodi dalje za Rakitno, Poklečane i naše odredište Blidinje, ukupno 113 km. Krajolik je vrlo pitom s velikim prostranim livadama, ali ne mogu napisati po kojima pasu krave, jer ih naprosto nismo vidjeli. Ili su išle u hlad zbog jakog sunca ili se drže štala ?

Blidinje

Na Kedžari smo posjetili grob Dive Grabovčeve, malo se odmorili i dalje makadamskim putem krenuli prema Rami.

Branje malina na Kedžari

Put i nije baš u najboljem stanju. Vozili smo kroz gustu šumu, i, koliko se sjećam, susreli smo dva auta. Da, naišli smo na konja na putu pa sam ga od straha da se ne ritne zadnjim nogama zaobišao u širokom luku. Na pogled prvih kuća čekali smo 20 km. Prvo selo na koje smo naišli zove se Orašac, kao ono mjesto kraj Dubrovnika. „Imate li oraha“ pitam, misleći na male orahe, a stariji čovjek odgovori da imaju samo šljive. Kuće su raštrkane po cijeloj dolini, a lijepo je vidjeti stogove sijena jer se to može vidjeti samo na starijim slikama. „Lijepo vam je ovdje“ pokušavam uspostaviti kontakt s domaćinom.

„Je“, kaže on, „ali grubo je kad je zima. Ostali samo mi stari“. Čim je čula da netko razgovora izvirila je gospođa da vidi koji su to čudaci došli iz Ploča.

Orašac

Od Orašca dalje vodi asfalt. Cesta nije široka, na dosta mjesta je skrpana, ali u odnosu na onaj makadam tepamo joj da je auto put. Odjednom nam se ukazalo jezero. Modro zelena boja vode, otoci i poluotoci , stepeničasti rubovi jezera naprosto okupiraju sva osjetila. Ramsko jezero je akumulacija nastala zaustavljanjem rijeke Rame 1968. godine kad je potopljeno nekoliko sela i dosta plodne zemlje. Po toj rijeci cijeli kraj je dobio ime Rama.

Ramsko jezero

Dalje prolazimo kroz Rumboce . Nižu se lijepe kuće i još ljepše okućnice prepune zelenila i cvijeća. U vrtovima se savile grane pod teretom šljiva. Moja žena se zabrinula što ne beru šljive jer ona bi kupila jednu gajbu za pekmez, jer šteta je da propadaju. Da bih bio mirne savjesti, prvo sam joj ponudio da mi sami uberemo koliko nam treba, ali kad se nije složila zaustavio sam auto ispred jedne trgovine da ona upita gdje može kupiti šljiva. Brzo se vratila jer odgovor je bio da dođe za 15 dana kad počinje berba šljiva. Razlog odlaska na Ramu je franjevačke samostan na Šćitu. Na kaležu koji su Ramljaci donijeli u Sinj 1687.godine upisana je 1402.godina i ovaj podatak navodi na zaključak da je već tada postojao franjevački samostan. Naime, te godine spaljen je samostan i crkva , a franjevci su zajedno s narodom pobjegli u Sinj. Crkvu, samostan i kuće spalili su Mlečani da se njima ne koriste Turci ili zato da se narod ne može vratiti. Franjevci su tada ponijeli u Sinj i Gospinu sliku(Gospa od Milosti) koja je danas poznata kao Gospe Sinjska. Samostan je izgrađen 1857. i služio je svojoj svrsi do izgradnje novog samostana tridesetih godina dvadesetog stoljeća. Danas je preoblikovan u Kuću mira. U novije doba ramski su franjevci dosta učinili na kulturnom planu. U proširenom i preuređenom samostanskom dvorištu postavljeno je nekoliko izvrsnih kulturnih ostvarenja: Ramski križ, Posljednja večera i, Ramska majka i kip Dive Grabovčeve. Početkom lipnja 1991.godine na Šćitu je proslavljena je sedamstota obljetnica dolaska franjevaca u Bosnu.

Ramski križ, odljev u bronci 4 m visok, 2 tone težak rad je akademskog kipara Mile Blaževića. Postavljen je 1996.godine. Prigodom Papina posjeta Sarajevu darovan je pozlaćeni odljev Ramskog križa Papi.

Posljednja večera, bronca, kružna kompozicija oko 170x308 cm djelo hrvatskog kipara Kuzme Kovačića postavljena 2000. g.

Ramska majka, bronca 250 cm, 1999.godine rad akademskog kipara Mile Blaževića

Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije i Kuća mira. Samostan je do crkve.

Slika Marija zaštitnica ramskoga puka (72 četvorna metra) Autor Josip Biffel. Slika se nalazi u apsidi crkve.

Na Blidinje se vraćamo preko Tomislavgrada. Cesta je široka i ravna. Vozimo se preko pustopoljine,

nigdje nema drveća, samo smeđkasto žuta trava. Po poljima vidimo zlatne bale sijena. U Tomislavgradu obilazimo baziliku i nastavljamo preko Lipe i Mandina Sela do Blidinja. Jedan dio puta je neasfaltiran- desetak km , na mjestima je put razrovan od kiša, ali može se voziti bez problema. Zaustavljamo se u Hajdučkim vrletima na ručku gdje nas služi, vrlo ukusnom hranom, ljubazno osoblje. Motel Hajdučke vrleti je svojevrsni muzej starih stvari. Po zidovima su slike s motivima iz kraja, a centralno mjesto zauzima slika Mijata Tomića i Gojka Šuška. Restoran je prilično popunjen što nas i ne čudi jer hrana im je vrlo ukusna.

Naš domaćin Ivan Galić nas je smjestio u apartman broj pet koji smo Merica i ja koristili prošle godine pa se ponašamo kao kod kuće. Što od vina, što od umora brzo smo se uvalili u krevete i zaspali.

28.8.2011.

Buđenje je bilo u pet i po. Na brzinu smo doručkovali i u šest i dvadeset bili na stazi. Na početku staze je kamen sa planinarskom markacijom i oznakom Vran , a nalazi se oko dva km od skretanja prema Kedžari.

Start

Krećemo laganim usponom, uskoro ulazimo u gustu bukovu šumu, penjemo se uzbrdo. Za razliku od Čvrsnice Vran planina izgleda vrlo pitomo. Vrhovi su joj zaobljeni i nema strmih, surih litica kao na Čvrsnici. Probijamo se stazom kroz klekovinu i ubrzo nailazimo na jedan kamenom obzidan bunar, otprilike pet-šest metara u promjeru. U njemu nema vode i očito više nikome ne služi. Oko njega rastu maline koje ćemo brati prilikom silaska.

Bunar na Vranu

Kako se penjemo tako nam se otvara pogled na Dugo polje i Blidinjsko jezero. Šteta što je sumaglica u zraka pa malo zaklanja pogled prema okolnim planinama . Vran planina se nalazi između Čvrsnice i Ljubuše. Okružen je s jugoistoka Dugim poljem(1187-1284 m), s istoka su Dragajice(1435 m), na sjeveroistoku je planina Baćina, na sjeveru Kedžara(15220-1571 m) i Trebiševo (1273 m), a sjeverozapadno je Ljubuša(1686 m) .

Pogled s Vrana na Čvrsnicu

Pred samim vrhom nema neke vegetacije, a do pred vrh prati nas jato crnih ptica, možda vrana po kojima je planina dobila ime. Staza je odlično markirana pa se ne možemo izgubiti sve i da hoćemo. Iznad 2000 m nema stabala. Oduševljeno beremo borovnice, ima i brusnica, a od trave prepoznamo medvjetku, od koje se pravi uvin čaj. Častimo se i šumskim jagodama. Vrh je blago zaobljen, a prepoznaje se po nabacanim kamenjima. Bojom je upisana visina od 2074.

Na Velikom vranu 2074 m

Planinarski običaj je da se planinari koji su prvi put na visini od 2000 m bičuju po guzu pa su Ljerko i Tiho umjesto kaiša ili biča dobili po guzi štapovima

Mi smo se popeli na vrh za tri sata. Južno od nas je Čvrsnica, još dalje planina Prenj, na drugu stranu pogled seže do Ramskog jezera i planine Raduše, Buško jezero se ne vidi zbog sumaglice, a u literaturi starijih planinara pročitao sam da se može vidjeti sv.Ilija, najveći vrh Pelješca.

Ono tamo je Ramsko jezero

Zrak je svjež pa oblačimo duge rukave. Uživali smo sat vremena, malo prezalogajili, nismo htjeli puno jesti jer čeka nas ručak u Hajdučkim vrletima. Tiho je discipliniran, hoće imati prazan stomak da može guštati u lešo janjetini. Sišli smo za dva i po sata.

Pogled na Blidinje jezero

Malo su nam se osušila usta pa smo morali svratiti na točeno pivo prije odlaska u apartman.

Ima li što slađe od pive nakon silaska s planine ?

Malo smo se osvježili, presvukli, platili našem domaćinu Ivanu Galiću noćenje, koje je kao i prošle godine iznosilo € 10,00 po osobi, i krenuli na ručak. Još jednom moram pohvaliti ljubazno osoblje i kuharicu jer janjetina lešo je bila vrlo ukusna. Nije čudo što je restoran pun i mnogi naši ugostitelji na moru bi pozavidjeli na prometu koji ima motel Hajdučke vrleti. Siti napuštamo Blidinje, na kratko se zadržavamo u Posušju na kavi i oko šest sati stižemo u Ploče.

Mišo Glavinić

Literatura

1. <http://rama.co.ba/>
2. <http://www.plsavez.hr/hp-arhiva/199804.pdf>
3. http://www.prozor-rama.org/stalni2-121-Franjevacki_samostan_i_crkva_Uznesenja_Blazene_Djevice_Marije_u_scitu,_kulturni_pejzaz_i_podrucje_.aspx